

KOVÁCS SZILÁRD

Beszámoló „félidőben” a közép-európai terület-, település-, vidék- és környezetfejlesztéssel foglalkozó doktori iskolák konferenciájáról*

Bevezetés

A Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karán az Európa Kulturális Fővárosa program keretében a Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola által megrendezett nemzetközi konferencián és találkozón Közép-Európa egyedi történelmi és kulturális sajátosságait figyelembe véve vitatták meg a regionális tudományok felsőoktatásbeli jövőjét, a tudományág új kihívásait, valamint napjaink legjelentősebb gazdaságpolitikai kérdéseit.

A találkozó célja az volt, hogy a doktori iskolák együttműködése révén a térség sajátosságait és lehetőségeit feltárják. Az egyedi múlttal és jelenségekkel jellemezhető térség fejlesztési lehetőségeit és társadalmi konfliktusait is figyelembe kell venni az oktatás és tudósképzés során. Ennek érdekében gyűltek össze a területiség aspektusaival foglalkozó doktori iskolák.

A „Félidőben” cím az EU 2007–2013-as tervezési időszakának közepét jelzi, amely egybeesik az új tervezési időszak előkészítésével. A konferencia számot adott az eddig elért eredményekről, a várható lehetőségekről és problémákról. A terület-, a település-, a vidék- és a környezetfejlesztési feladatok helyzetének értékelése, valamint a következő tervidőszakra szóló hangsúlyok kialakítása volt a fő cél.

A plenáris ülés

A plenáris ülés vezető elnöke *Horváth Gyula*, a MTA Regionális Kutatások Központjának (RKK) igazgatója, a Magyar Regionális Tudományi Társaság elnöke volt. A konferencia megnyitása során hangsúlyozta a területfejlesztés fontosságát és annak jelenleg bizonytalan helyzetét. Emellett az új támogatáspolitikai prioritásokról, a szubszidiaritás gyakorlati alkalmazásának jelentőségéről ejtett néhány gondolatébresztő szót. Végül Pécs kiemelkedő szerepét hangsúlyozta a decentralizáció és a regionális tudományok területén.

A plenáris ülést *Zeller Gyula*, a Pécsi Tudományegyetem rektorhelyettese nyitotta meg, aki az egyetem történetének rövid bemutatását követően a doktori képzésről és a Pécsi Tudományegyetem kiemelkedő doktori iskoláiról beszélt.

Szaló Péter területrendezési és építésügyi helyettes államtitkár a magyar terület- és településfejlesztés jelenlegi helyzetét vázolta. Kiemelte a meglévő problémákat és veszély-

* Pécs, 2010. október 8–9.

forrásokat. A legsürgetőbb feladatokat és középtávú célokat egyaránt részletesen taglalta előadása során. Fő célként az integrált terület- és településfejlesztés kialakítását jelölte ki, amelyhez a szükséges feltételek megteremtése prioritást élvez napjainkban.

Ángyán József, a Vidékfejlesztési Minisztérium államtitkára a magyar vidék jelenlegi helyzetét és kilátásait mutatta be előadása során. A vidék jövőképe a Vidéki térségek európai chartája (1996) által alkotott mottóból indul ki: „Város és vidéke közös sorson osztoznak, a vidék gerince pedig a mezőgazdaság”. A jövőkép kialakításához nélkülözhetetlen változtatások alapelveit, súlypontjait és céljait ismertette. Ezt követően a végrehajtáshoz szükséges eszközöket és feladatokat mutatta be, amelyek érintették a föld- és birtokpolitikát, az agrárszerkezetet és -termelést, a piac szabályozását és védelmét, valamint a vidéki életminőség javítását.

Nemes Csaba, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium környezetfejlesztési főosztályvezetője napjainkban hatalmas jelentőségű témát járt körül előadása során, hiszen a magyar környezetvédelem helyzete és fejlesztési lehetősége Kolontár és Devecser katasztrófájának következményeit még több évtizeden keresztül érezni fogja. Előadásában a felszíni és felszín alatti vizeink, a levegő és a talaj állapotát elemezte, valamint a zajterhelésről és a hulladékgazdálkodásról beszélt. Bemutatta a magyar környezetvédelem középtávú terveit és a fejlesztések finanszírozási kereteit.

Buday-Sántha Attila, a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karának tanára, a Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola vezetője köszöntötte a résztvevőket, ismertette a konferencia programját, megköszönte a támogató intézmények segítségét.

Pupos Gábor, a rendezvény egyik főtámogatója, banki régióvezető köszöntőjében kiemelte az üzleti, szolgáltatói szektor és a tudományos világ közti kapcsolatok fontosságát és jövőbeli még jelentősebb szerepét.

A vitaülés

A plenáris ülést követően megkezdődött a vitaülés, amelynek levezető elnöke *Varga Attila* egyetemi tanár, a Közgazdasági és Regionális Tudományok Intézetének igazgatója volt. A vitaindító előadásokat 5 jelentős regionális témában 4 szakmailag elismert előadó tartotta.

Az első előadás *Horváth Gyuláé* volt, „A paradigmaváltás szükségessége a magyar területpolitikában” címmel. Eszerint a területi különbségek egyre erősödnek, a régióközpontok hazánkban gyengék, nem sikerült stabil államigazgatási kereteket kialakítani, mindemellett nem, vagy csak részben valósult meg a hatalommegosztás, nem alakult ki a többszintű kormányzáshoz szükséges intézményi háttér. A magyar területfejlesztés nem tudott előrelépni az elmúlt 10 évben.

Faragó László, az MTA RKK igazgatóhelyettese a településfejlesztés vitaindító téziseinek bemutatása során a településhálózat hierarchikus struktúráját követte. Véleménye szerint a magyar főváros nemzetközi tekintetben túl kicsi, ezzel ellentmond a „vízfejű Magyarországnak”. A magyar nagyvárosok nemzetközi tekintetben kis- és középvárosok. Nem képesek nemzetközi, de még határon átnyúló regionális feladatok ellátására sem. Többszintű policentrikus városhálózat kiépítésére lenne szükség. A fálvagnak a gazdasági és társadalmi globalizáció hatására új kihívásokkal kell szembenézniük. Azok a fálvak lesznek képesek a leghamarabb alkalmazkodni, amelyek elérhetősége jó, és egy fejlődő

városhoz tartoznak. A változások vesztesei a periférián fekvő települések, amelyek gazdasági aktivitása csökken, népességmegtartó ereje gyengül.

Pálné Kovács Ilona, az MTA RKK Dunántúli Tudományos Intézetének vezetője a regionális tudományok oktatása és a közpolitika kapcsolatának vizsgálatát emelte ki. Véleménye szerint szükség van nem alkalmazott jellegű oktatásra, hogy a tudós- és oktatói utánpótlás biztosított legyen. Ugyanakkor gyakorlatorientált képzésre is szükség van, hiszen a közpolitikában is nagy az igény a regionális tudományokban járatos szakemberek iránt.

Az első három vitaindítót követően kialakult vita a szakma diverzifikáltságának ékes példája volt. A doktori iskoláknak, egyetemeknek, főiskoláknak Békéscsabáról, Debrecenből, Egerből, Gödöllőről, Gyöngyösről, Győrből, Kaposvárról, Keszthelyről, Miskolcra, Oszturvából, Prágából, Sopronból, Szabadkáról, Szegedről, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemről, az Eötvös Loránd Tudományegyetemről és a Budapesti Corvinus Egyetemről érkezett képviselői más-más szemszögből közelítették meg a problématerületeket.

A vitaülés második felében tartott előadásában *Buday-Sántha Attila* a magyar vidék helyzetét értékelte, és a vidékfejlesztés alapvető problémáit, lehetséges irányait tárgyalta. Megoldási javaslatai indították el a vitát, bár a résztvevők egyetértettek a felvetettekkel, csak a mértékben és az alkalmazandó módszerekben voltak ellenvélemények. A környezetvédelem tekintetében az előadó a kommunikáció gyengeségét, a szabályozás gyakorlati végrehajtásának alacsony hatékonyságát, a természetvédelemben kialakult ellentmondásos rendszert, a termőföldpazarlást és a városi területek környezetvédelmi programjainak hiányát emelte ki a problémák sorából és mutatta be a hallgatóságnak. A vita központi kérdéseit az aktuális problémák alkották, mint a vörösiszap-katasztrófa, az árvíz és a belvíz.

Könyvbemutató

A konferencia első napjának zárásaként *Gál Zoltán* új könyvét mutatták be, amely napjaink egyik legaktuálisabb témájával foglalkozik, a pénzügyi világ földrajzi aspektusaival. A szerző az RKK tudományos főmunkatársa. A bemutató során *Bélyácz Iván* akadémikus és *Báger Gusztáv* professor emeritus méltatta a szerző érdemeit, a mű hazai és nemzetközi jelentőségét.

Szekcióülések

A terület-, város- és környezetfejlesztési témaköröket 10 szekcióban vitatták meg a regionális tudósok, fiatal kutatók és PhD-hallgatók. Összesen 93 tanulmány hangzott el 109 előadótól. Az első két szekció a Környezetgazdaságtant Oktató Felsőoktatási Intézmények IV. Országos Konferenciájának részét képezte. A környezetvédelmi szekcióban a klímaváltozástól a fenntartható fejlődésig szinte minden jelentős témát érintettek. A környezeti innováció és energetika kérdéskörében a megújuló energiák versenyképessége és a környezeti innováció regionális aspektusai jelentették a fő irányvonalat. Az egyetemek és a területfejlesztés témakörében elhangzott előadások az egyetemek regionális hatásait és a doktori iskolák jövőbeli lehetőségeit taglalták. A tudás, a klaszter és a versenyképesség

ség kulcsszavak köré épült fel a területi modellek szekció. A területi gazdaság szekcióban a tudomány széles palettája jelent meg, a vezetési tanácsadástól a kulturális gazdaságon át a strukturális változásokig. A területfejlesztés témakörét két szekcióban is megvitatták a résztvevők. A magyar és az uniós feladatok, problémák és elvárások körbejárása révén alakítottak ki képet a mai helyzetről és a jövőbeli lehetőségekről. A vidékfejlesztés kérdésében a vidéki népességen és a LEADER-programon volt a hangsúly. Az önkormányzatok társadalmi és gazdasági lehetőségei kerültek terítékre a településirányítási szekcióban. A településfejlesztés szekcióban az Európai Kulturális Főváros, a pólusvárosok és a kreatív város fogalma is vita tárgyát képezte.

*

A rendezvény magas színvonalú, szakmai tekintetben rendkívül hasznos volt. 2011 első negyedévében várható a konferencia tanulmányainak négykötetes gyűjteménye. A Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola tapasztalatokkal gazdagodva, jó érzéssel vághat neki újabb szakmai programok szervezésének.

Kulcsszavak: regionális tudomány, doktori képzés, területfejlesztés, településfejlesztés, vidékfejlesztés, környezetgazdálkodás, pécsi konferencia, Pécsi Tudományegyetem.

Resume

On 8–9 October 2010 the Regional Policy and Economy Doctoral School held a meeting and conference of doctoral schools on regional, settlement-level, rural- and environmental development. The Conference was titled „Halftime” and it was organized in the frame of the „Pécs 2010 Europe’s Cultural Capital” programme at the Economic Faculty of the University of Pécs. The 4th National Meeting of Tertiary Institutions on Environment Economy was also held in the frame of this Conference. Politicians and outstanding members of regional science took also part in the Conference, nearly 100 papers were presented. In the present social-economic situation keeping together and co-operation bear special importance, for which this Conference and meeting presented a good example.